

etiam contemunt, qui homicidium in lege prohibuit, adversus Christum clamantes: unde subdit: *Et non cognovistis eum. Alcinus.* Quasi dicat: Vos carnaliter illum Deum vestrum vocatis; pro temporalibus ei servitis; & non cognovistis eum, sicut intelligendus est; spiritua-liter ei servire nescitis. *Augustinus* (tract. 43.) Quidam heretici dicunt Deum annuntiatum in veteri testamento non esse Patrem Christi, sed nescio quem principem malorum angelorum. Contra ipsos ergo dicit Patrem suum quem illi dicebant Deum suum, & non cognoverunt. Si enim ipsum cognovissent, ejus Filium recepissent. De se autem subdit: *Ego autem novi eum.* Secundum carnem judicantibus potuit & hic arrogans videri; sed arrogantia non ita caveatur ut veritas relinquatur: propter quod subdit: *Et si dixero quia non scio eum, ero similis vobis mendax.* *Chrysostomus* (hom. ead.) Quasi dicat: Sicut vos dicentes scire eum, mentimini; ita ego si dixero me nescire. Sed maxima demonstratio est, quod ab illo sit missus, hoc quod sequitur, *Sed scio eum.* *Theophylactus.* (1) Naturaliter ipsius cognitionem obtinens: qualis enim ego sum, talis & Pater, quoniam ego meipsum cognosco, & illum cognosco. Præter autem indicium quod ipsum cognoscat cum subdit: *Et sermonem ejus servo;* sermonem mandata nuncupans. Quidam autem sic intelligunt hoc quod dicitur, *Sermonem ejus servo,* id est rationem substantiæ ejus: eadem enim est ratio substantiæ Patris, & Filii: ideoque Patrem cognosco: nam & pro *quoniam* sumitur, ut sic sensus, Quoniam ejus sermonem (2) servo. *Augustinus* (tract. 43.) Sermonem etiam Patris tamquam Filius loquebatur; & ipse erat Verbum Patris, quod hominibus loquebatur. *Chrysostomus* (hom. ead.) Et quia dixerant: *Numquid tu major es patre nostro Abraham?* nihil de morte exponens, se majorem quam Abraham esse ostendit consequenter cum subdit: *Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum: vidit, & gavisus est,* scilicet propter beneficium quod à me habet, ut à majore. *Theophylactus.* Quasi dicat: Diem meum desiderabilem habuit, & læticia plenum, non quasi alicujus minimi, aut fortuiti. *Augustinus* (tract. 43.) Non timuit, sed exultavit ut videret: credens utique exultavit sperando, ut videret intelligendo diem meum. Incertum autem potest esse utrum dixerit temporalem diem Domini, quo erat venturus in carne, an diem Domini qui nescit ortum, nescit occasum. Sed ego non dubito patrem Abraham totum scisse: ait enim servo suo quem

(1) *Nicolai* legit: Naturaliter omnimodam ipsius cognitionem &c. (2) *Idem* Superaddit vel rationem. (3) *Al.* omittitur summa.

mittebat: „Pone manum sub femore meo, & „jura mihi per Deum celi:“ *Genes. 24.* Ergo quæ fuit illa juratio, nisi quia significabatur de genere Abraham venturum in carne Deum celi? *Gregorius* (hom. 15. in Evang.) Tunc etiam diem Domini Abraham vidit, cum in figura (3) summæ Trinitatis tres Angelos hospicio suscepit. *Chrysostomus* (hom. 54.) Vel diem suum dicit diem crucis, quem Abraham in oblatione arietis, & Isaac præfiguravit; per hoc ostendens quod non invitus ad passionem venit, & ostendens eos esse alienos ab Abraham, si in quibus ille exultavit, hi dolent. *Augustinus* (tract. 43.) Quale autem gaudium fuit cordis videntis Verbum manens, splendorem piis mentibus resurgentem, apud Patrem manentem Deum, & aliquando in carne venturum non de Patris gremio recessurum!

(o) *Gregorius* (hom. 18. in Evang.) Carnales mentes Judæorum audientiam verba Christi, oculos à carne non sublevant, dum in eo solam carnis ætatem pensant: unde dicitur: *Dixerunt ergo Judæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?* quasi dicerent: Multa sunt annorum curricula, ex quo Abraham mortuus est, & quomodo vidit diem tuum? Carnaliter enim hoc intellexerunt. *Theophylactus.* Tunc autem triginta trium annorum Christus erat: quare ergo non dixerunt, Quadragesima annos nondum habes, sed *quinquaginta?* Superfacta est hujusmodi quæstio: simpliciter enim prout eis occurrit dixerunt. Respondent tamen quidam quod per quinquagesimum annum ex reverentia jubilæum nominant, in quo & captivos manumittebant, & emptitiis possessionibus cedebant. *Gregorius* (hom. ead.) Quos benigne Redemptor noster à carnis suæ intuitu submovet, & ad divinitatis contemplationem trahit: unde sequitur: *Dixit ergo eis Jesus: Amen amen dico vobis: antequam Abraham fieret, ego sum.* Ante enim præteriti temporis est, sum vero presentis; & quia præteritum, & futurum tempus divinitas non habet, sed semper esse habet, non ait, Ante Abraham ego fui, sed ante Abraham ego sum, secundum illud *Exod. 3.* „Ego sum qui sum.“ Ante ergo, vel post Abraham habuit esse, qui & accedere potuit per exhibitionem presentie, & recedere per cursum vitæ. *Augustinus* (tract. 43.) Quia vero creatura est Abraham, non dixit, Antequam Abraham esset, sed *antequam fieret;* neque dixit, Ego factus sum: nam *in principio erat Verbum.* *Gregorius* (hom. eadem.) Sed suscinere ista æternitatis verba mentes infi-

delium non valentes, quem intelligere non poterant, obstruere quærebant: unde sequitur: *Tulerunt ergo lapides Judæi, ut jacerent in eum.* *Augustinus* (tract. 43.) Tanta duritia quo curareret, nisi ad similes, scilicet lapides? (a) Quia vero postquam cuncta quæ ad eum spectabant, docendo perfererat, hi lapides injiciunt, deserit eos quasi correctionem non suscipientes: unde subditur: *Jesus autem abscondit se, & exiit de templo.* Non autem abscondit se in angulo templi, quasi timens, aut in domumculam fugiens, vel post murum, aut columnam divertens; sed calice potestate invisibilem insidiantibus se constituens, per medium illorum exiit. *Jesus autem abscondit se, & exiit de templo.* *Gregorius* (hom. 18. ut supra.) Qui si divinitatis suæ potentiam exercere voluisset, tacito nutu mentis in suis eos (1) acibus ligaret, aut in penâ subita mortis obrueret. Sed qui pati venerat, exercere judicium volebat. *Augustinus* (tract. 43.) Magis enim erat commen-

(1) *Nicolai* ex *Gregorio* reponit istibus. (2) *Idem* ex *Augustino* corrigit legendo patientia. (3) *Al.* tamquam homo lapidibus fuit.

Ex edit. P. Nicol. (a) *Theophylactus.* Ejus nomine prætermissio, editiones præcedentes ex Augustino hæc notabant uno tenore cum prædictis. (b) Quod ex Beda subjungitur, nec apud Hlum, nec alibi occurrit; sed aliquid analogice huic pertinens ex Origene super Librum Judicium hom. 2. peti potest.

CAPUT IX.

(a) **E**T præteriens Jesus, vidit hominem cæcum à nativitate: & interrogaverunt eum discipuli ejus: Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur? Respondit Jesus: Neque hic peccavit, neque parentes ejus; sed ut manifestarent opera Dei in illo. Me oportet operari opera ejus qui misit me, donec dies est. Venit nox; quando nemo potest operari. Quandiu sum in mundo, lux sum mundi. Hæc cum dixisset, exiit in terram, & fecit lutum ex sputo, & linivit lutum super oculos ejus, & dixit ei: Vade, lava in natatoria Siloe, quod interpretatur missus. Abiit ergo, & lavit, & venit videns.

(b) Itaque vicini, & qui viderant eum prius, quia mendicus erat, dicebant: Nonne hic est qui sedebat, & mendicabat? Alii dicebant, Quia hic est; alii autem, Nequamquam, sed similis est ejus. Ille vero dicebat, Quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit: Ille homo qui dicitur Jesus, lutum fecit, & unxit oculos meos, & dixit mihi: Vade ad natatoria Siloe, & lava. Et abiit, & la- vi, & video. Et dixerunt ei, Ubi est ille? Ait, Nescio. Adducunt eum ad pharisæos qui cæcus fuerat. Erat autem sabbatum quando lutum fecit Jesus, & aperuit oculos ejus. Iterum ergo interrogabant eum pharisæi quomodo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum mihi posuit super oculos, & lavi, & video. Dicebant ergo ei pharisæi quidam: Non est hic homo à Deo, qui sabbatum non custodit. Alii autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? Et schisma erat inter eos. Dicunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit, quia Propheta est.

(c) Non crediderunt ergo Judæi de illo quia cæcus fuisset, & vidisset, donec voverunt parentes ejus qui viderat, & interrogaverunt eos, dicentes: Hic est filius vester, quem vos dicitis quia cæcus natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt eis parentes ejus, & dixerunt: Scimus quia hic est filius noster, & quia cæcus natus est. Quo-

& ab originali cæcitate hominem ad intellectum reformat.

(b) *Chrysoſtomus* (hom. 56.) Inopinabilitas facti miraculi incredulitatem inducebat; & ideo dicitur: *Itaque vicini, & qui viderant eum prius quia mendicus erat, dicebant: Nonne hic est qui sedebat, & mendicabat?* Mirabilis Dei clementia quo descendebat? Eos qui mendicabant, cum multa devotione curabat, & hinc Judæorum os obstruens, quoniam non præclaros, non insignes, neque principes, sed ignobiles sua digno ducebat providentia: etenim in salutem omnium venerat. Sequitur: *Alii dicebant, quia hic est. Cæco enim per longam viam eunte diligentes inspectores facti ex inopinabilitate ejus quod viderant, non ultra poterant dicere, Non est hic.*

Sequitur: *Alii autem, Nequaquam, sed similis ejus est. Augustinus* (tract. 44.) Aperti enim oculi vultum mutaverunt. Sequitur: *Ille autem dicebat, Quia ego sum. Vox grata, ne damnetur ingrata. Chrysoſtomus* (hom. 56.) Non enim vecundatus est de priori cæcitate, neque formidavit furorem plebis, neque renuit ostendere seipsum, ut prædicet benefactorem. Sequitur: *Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt oculi tui?* Hunc modum neque nos scimus, neque ipse qui curatus est novit; sed quod quidem factum est, noverat, modum autem comprehendere non poterat: unde sequitur: *Respondit: Ille homo qui dicitur Jesus, lutum fecit, & linxit oculos meos. Vide quomodo verax est. Non dixit unde fecit: quod enim non noverat, non dicit: neque enim scivit quoniam in terra expuit. Quoniam autem superiunxit, per sensum tacitus didicit. Sequitur: Et dixit: Vade ad natatoria Silee, & lava. Et hoc etiam ex auditu testatus est: recognovit enim ejus vocem ex disputatione cum discipulis. Et quia ad unum se preparaverat, scilicet omnia sibi suaderi à juventute, subjungit: *Et abiit, & lavi, & vidi. Augustinus* (tract. 44.) Ecce annuntiator factus est gratiæ, ecce evangelizat, & confitetur Judæis. Cæcus ille confitebatur, & cor impiorum stringebatur, quia non habebat in corde quod jam ille habebat in facie: unde sequitur: *Et dixerunt, Ubi est ille? Chrysoſtomus* (ut supra.) Dicebant autem hoc, occasione meditates, jam enim adversus ipsum conspiraverant. Christus autem non aderat his qui curabantur, non enim quærebat gloriam, neque se ostentare. Recedebat etiam semper curans Jesus, ut omnis suspicio tolleretur signorum. Qui enim non cognoscebant eum, qualiter ob gratiam ejus se curatos confiterentur? unde sequitur: *Aut, Nescio. Augustinus**

(1) *Al. dest. enim.*

(tract. 44.) In his verbis inunctio similis erat, nondum videnti: prædicat, & nescit quid prædicat. *Beda.* Unde figuram tenet catechumenorum, qui esset credunt in Jesum, adhuc tamen eum quasi nesciunt, quia nondum loti existunt. Phariseorum autem erat approbare opus, vel improbare. *Chrysoſtomus* (hom. 56.) Judæi igitur quærentes, *Ubi est ille?* volebant eum invenire, ut eum ducerent ad eos; quia vero non habuerunt eum, ducunt cæcum: unde sequitur: *Adducunt eum ad phariseos qui cæcus fuerat, ut scilicet vehementius eum interrogarent. Propterea autem & Evangelista subdit: Erat autem sabbatum quando lutum fecit Jesus, & aperuit oculos ejus:* ut scilicet eorum malam mentem demonstraret, & causam propter quam eum quærebant, ut scilicet occasionem contra eum invenirent, & ut detraberent miraculo per æstimatam legis prævaricationem: quod etiam manifestum est ex his quæ sequuntur: sequitur enim: *Iterum ergo interrogabant eum pharisei quomodo vidisset. Vide autem qualiter non turbatur cæcus: nam quandoquidem turbis dicebat sine periculo interrogatus, non ita magnum erat veritatem dicere; mirabile autem est nunc, quod in ampliori periculo constitutus neque negat, neque contraria dicit prioribus: sequitur enim: Ille autem dixit eis: Lutum posuit mihi super oculos meos, & lavi, & vido. Hoc autem ad eos qui jam audierant succinctus loquitur: non (1) enim dixit nomen dicentis, neque quoniam dixit mihi, *Vade, & lava;* sed confessum: *Lutum mihi posuit super oculos, & lavi, & vido:* & sic contrarium paksi sunt ejus quod volebant, duxerunt enim eum ut negaturum, sed ab eo certius didicerunt.*

Sequitur: *Dicebant ergo ex phariseis. Augustinus* (tract. 44.) Non omnes, sed quidam: jam enim inungebantur quidam. Dicebant ergo nec videntes, nec inuncti: *Non est hic homo à Deo, qui sabbatum non custodit.* Ipse potius custodiebat qui sine peccato erat: sabbatum enim observare spiritualiter, est non habere peccatum; & hoc admonet Deus quando commendat sabbatum Exod. 20. „Omne opus servile non facietis.“ Quid sit opus servile, à Domino audite, supra 8. *Omnis qui facit peccatum, servus est peccati.* Sed isti sabbatum carnaliter observabant, spiritualiter violabant. *Chrysoſtomus* (hom. 56.) Malitiose autem quod factum est silentes, æstimatam prævaricationem in medium ferebant: non enim dicebant quoniam sabbato curat, sed quoniam sabbatum non servat. Sequitur: *Alii dicebant: Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? A signis enim inducebantur: sed imbecilliter erant dispositi:*

(1) *Al. Legit Nicolai adulatione.*

congruum enim erat ostendere qualiter sabbatum non solvit; sed nondum hanc habebant mentem quod Deus esset, ut possent respondere quoniam Dominus sabbati hæc fecit. Nullus denique eorum audebat ea quæ volebat, manifeste dicere, sed in ambiguitate: hi quidem propter improbabilitatem, alii vero propter amorem principatus. Sequitur: *Et schisma erat inter eos. Augustinus* (ut supra.) Dies enim erat Christus qui inter lucem & tenebras dividit. *Chrysoſtomus* (hom. 57.) Volentes autem qui dixerant, *Homo peccator non potest talia signa facere, os aliorum obstruere, eum qui suscepit virtutis experientiam, in medium ducunt, ut non videantur ipsi (1) advocacione uti: unde sequitur: Dicunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo qui aperuit tibi oculos? Theophylactus.* Vide quomodo benevole quærent: non enim dixerunt: Tu quid dicis de illo qui sabbatum non observat? sed miraculum commemorant: *Quomodo aperuit tibi oculos?* pene ipsum sanatum concitantes; quasi dicerent: Benefecit tibi, unde debes eum prædicare. *Augustinus* (tract. 44.) Vel quærebant quemadmodum hominem calumniarentur, ut eum ex synagoga ejicerent. Sed ille constanter quod sentiebat expressit: unde sequitur: *Ille autem dixit, quia Propheta est.* Adhuc quidem inunctus in corde, nondum Dei Filium confitebatur; non mentitur tamen: ipse enim Dominus de seipso ait Luc. 4. „Non est Propheta sine honore nisi in patria sua.“

(c) *Chrysoſtomus* (hom. 57.) Quia pharisei cæcum attonitum facere non valuerunt, sed videbant eum cum omni propalatione benefactorem suum prædicantem, per parentes putabant Christi miraculum annihilare: unde dicitur: *Non crediderunt ergo Judæi de illo quia cæcus fuisset, & vidisset, donec vocaverunt parentes ejus qui viderat. Augustinus* (tract. 44.) Id est, cæcus (2) fuerat, & viderat. *Chrysoſtomus* (ubi supra.) Sed hæc est veritatis natura: per quæ putatur insidias pati, per hæc fortior fit: mendacium enim sibi ipsi quidem obviat, & per ea quæ lædere veritatem videtur, per ea clariorem eam ostendit; quod & nunc factum est. Ne enim aliquis diceret quod vicini nihil certum dixerunt, sed per quendam assimilationem locui sunt, parentes in medium ducuntur, qui maxime suum filium cognoscebant. Statuentes autem eos in medium, cum multo furere interrogant: unde sequitur: *Et interrogaverunt eos, dicentes: Hic est filius noster? & non dicunt, Qui quandoque fuit cæcus, sed quem dicitis quia natus est cæcus. (3) O iniqui! Quis*

(1) *Al. Legit Nicolai adulatione.* (2) *Al. erat.* (3) *Al. O iniqui.*

pater eligeret talia mentiri de filio? Solem non dicunt, Quem vos fecistis cæcum. Quibus autem his ad negationem eos inducere conantur, & in hoc quod dicunt, *Quem dicitis quia natus est cæcus,* & in hoc quod subdunt, *Quomodo ergo nunc videt? Theophylactus.* Quasi dicant: Aut hoc falsum est quod nunc videat, aut primum quod cæcus fuerit; sed constat hoc esse verum quod videt; falsum ergo fuit quod cæcum eum dicebatis. *Chrysoſtomus* (ubi supra.) Tribus ergo interrogationibus factis; si filius eorum est, si cæcus fuit, & qualiter vidit, duas consentitur: unde sequitur: *Respondit ergo eis parentes ejus, & dixerunt. Scimus quia hic est filius noster, & quia cæcus natus est. Tertiam autem abjiciunt: unde subdunt: Quomodo autem nunc videat nescimus, aut quis ejus aperuit oculos nos nescimus.* Et hoc etiam pro veritate factum est, ut nullus alius, sed is qui curatus est, & qui dignus fide erat, hoc confiteretur: unde sequitur: *Ipsam interrogat: etatem habet, ipse de se loquatur. Augustinus* (tract. 44.) Quasi dicant: Juste cogitemus loqui pro infante, quia ipse pro se loqui non possit. Cæcum à navitate novimus, sed loquentem, *Chrysoſtomus* (hom. 57.) Qualiter ergo grati fuerint parentes, qui eorum quæ sciebant quædam tacerent propter timorem Judæorum? Sequitur enim. *Hæc dicebant parentes ejus, quia timebant Judæos. Rursus & hic opinionem Judæorum, & mentem Evangelista inducit: unde sequitur: Jam enim conspiraverunt Judæi ut si quis eum confiteretur esse Christum, extra synagogam foret. Augustinus* (tract. 44.) Jam non erat malum fieri extra synagogam; illi expellebant, Christus suscipiebat.

Sequitur: *Propterea parentes ejus dixerunt: Quia etatem habet, ipsam interrogat. Alcuinus.* In quo ostendit Evangelista, illos non per ignorantiam, sed propter metum talia respondisse. *Theophylactus.* Imbecilliores enim filio erant, qui testis aderat intrepidus veritatis, illuminatos habens oculos intellectus à Deo.

(d) *Chrysoſtomus* (hom. 57.) Quia parentes miserunt phariseos ad illum qui curatus est, rursus vocaverunt eum secundo: unde dicitur: *Vocaverunt ergo rursus hominem qui cæcus fuerat. Non autem manifeste dicunt, Nega quoniam Christus te curavit; sed sub prætextu religionis ad hoc eum inducere volunt: unde sequitur: Da gloriam Deo; quasi dicant: Confiteri quia hic nihil est operatus. Augustinus* (tract. 44.) Nega quod accepisti. Hoc plans non est Deo gloriam dare, sed Deum potius blasphemare. *Alcuinus.* Sic autem volebant illum dare glo-

riam

modo autem nunc videat, nescimus; aut quis ejus aperuit oculos, nos nescimus: ipsum interrogate: atatem habet, ipse de se loquatur. Hæc dixerunt parentes ejus: quoniam timebant Judæos. Jam enim conspiraverant Judæi, ut si quis eum confiteretur esse Christum, extra synagogam fieret. Propterea parentes ejus dixerunt: Quia atatem habet, ipsum interrogate.

(d) Vocaverunt ergo rursus hominem qui fuerat cæcus, & dixerunt ei: Da gloriam Deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo eis ille: Si peccator est, nescio: unum scio, quia cæcus cum essem, modo video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis: Dixi vobis jam, & audistis. Quid iterum vultis audire? Numquid & vos vultis discipuli ejus fieri? Maledixerunt ergo ei: & dixerunt: Tu discipulus illius sis; nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus; hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo, & dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit, & aperuit meos oculos. Scimus autem quia peccatores Deus non audit; sed si quis Dei cultor est, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit. A sæculo non est auditum quia quis aperuit oculos cæci nati. Nisi esset hic à Deo, non posset facere quiddam. Responderunt, & dixerunt ei: In peccatis natus es totus, & tu doces nos? Et ejecerunt eum foras.

(e) Audivit Jesus quia ejecerunt eum foras, & cum invenisset eum, dixit ei: Tu credis in Filium Dei? Respondit ille, & dixit: Quis est, Domine, ut credam in eum? Et dixit ei Jesus: Et vidisti eum, & qui loquitur tecum, ipse est. Et ille ait, Credo, Domine; & proci dens adoravit eum. Et dixit eis Jesus: In judicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Et audierunt quidam ex pharisæis qui cum ipso erant, & dixerunt ei: Numquid & nos cæci sumus? Dixit eis Jesus: Si cæci essetis, non haberetis peccatum. Nunc vero dicitis, Quia videmus. Peccatum vestrum manet.

(a) **C**hrystostomus (hom. 55.) Quia Judæi sermonem Christi altitudinem non susceperant, exiens de templo curavit cæcum, sui absentia eorum furorem mitigans, & per operationem signi, eorum duritiam molliens, & de his quæ dicta sunt à se, faciens fidem: unde dicitur: *Et præteriens Jesus, vidit hominem cæcum à nativitate.* Ubi considerandum, quod egrediens de templo, studiose venit ad opus sui manifestativum: ipse enim vidit cæcum, non cæcus ad eum accessit; & ita studiose respexit ut discipuli ejus videntes eum studiose aspicientem interrogarent: sequitur enim: *Et interrogaverunt eum discipuli ejus: Rabbi, quis peccavit, hic an parentes ejus, ut cæcus nasceretur?* Augustinus (tract. 44.) Rabbi magistrum appellant, quia discere cupiebant: quaestionem quippe proposuerant Domino tamquam magistro. Theophylactus. Videtur tamen hæc quaestio peccate; neque enim susceperant Apostoli nugæ Gentilium, quoniam animam in alio sæculo vivens peccavit: sed diligenter intuenti non apparet simplex hæc quaestio. Chrysolomus (hom. eadem.) Venerunt enim ad hanc interrogationem, quia prius supra 5. paralyticum curans dixit: *Ecce sanus factus es: non ultra pecces.* Illi igitur cogitantes quia propter peccata fuerat ille paralyticus resolutus, quaerunt de isto, *Si hic peccavit;* quod non est dicere, à nativitate enim cæcus est; aut parentes ejus; sed neque hoc, filius enim pro patre non sustinet penam.

Sequitur: *Respondit Jesus: Neque hic peccavit.*

vit, neque parentes ejus. Augustinus (tract. eodem.) Numquid vel ipse sine originali peccato natus erat, vel vivendo nihil addiderat? Habebant ergo peccatum & ipse, & parentes ejus, sed non ipso peccato factum est ut cæcus nasceretur. Ipse autem causam dicit quare cæcus sit natus, cum subdit: *Sed ut manifestentur opera Dei in illo.* Chrysolomus (ut supra.) Non autem ex hoc ostendit quod illi cæci facti sunt propter peccata parentum: neque enim contingit uno peccante alium puniri. Quod autem dicit, *Ut manifestetur gloria Dei,* de seipso dicit, non de Patre: illius enim gloria jam manifesta erat. Sed numquid iste injuste passus est? Sed ego eum beneficium accepisse dico per cæcitatem: per hanc enim interioribus respexit oculis. Qui vero ex non ente ad esse eum deduxit, potestatem habebat absque injuria & ira eum dimittere. Dicunt autem quidam, quoniam ut hic non est causativum, sed significativum, sicut & illud Rom. 5. „Lex subintravit, ut abundaret delictum:“ sic & hoc consecutum est, ut Dominus oculos clausos aperiens, & alia naturalis infirmitatis nocumenta corrigens, suam demonstraret virtutem. Gregorius in Præf. Moral. (cap. 5.) Alia itaque est percussio qua peccator percuitur, ut sine retractatione puniatur; alia qua quisque percuitur, ut corrigatur; alia qua quisque percuitur, non ut præterita corrigat, sed ne ventura committat; alia per quam nec præterita culpa corrigitur, nec futura prohibetur.

Sed dum inopinata salus percussione sequitur, salvantis virtus cognita ardentius amatur. Chrysolomus (hom. eodem.) Et quia de seipso dixit, *Ut manifestentur gloria Dei,* subiungit: *Me oportet operari opera ejus qui vixit me:* id est, me oportet manifestare meipsum, & facere ea quæ manifestent me Patri eadem facientem. Beda. Cum enim Filius se operari opera Patris asseruit, sua, & Patris opera eadem esse monstravit; quæ sunt infirma salvare, debilia roborare, homines illuminare. Augustinus (tract. eodem.) Per hoc autem quod dicit, *Qui vixit me,* universam gloriam dat illi de quo est, quia ille habet Filium qui de illo sit; ipse non habet de quo sit. Chrysolomus (ut supra.) Addidit autem, *Donec dies est;* id est, donec licet credere hominibus in me, donec via hæc consistit, oportet me operari: & hoc ostendit subdens: *Venit nox, quando nemo potest operari.* Nox dicta est, secundum illud Matth. 22. „Projicite eum in tenebras exteriores:“ Ibi ergo erit nox, ubi nemo potest operari, sed recipere quod operatus est. Cum vivis, fac si quid facturus es: ultra enim neque fides est, neque labores, neque penitentia. Augustinus (tract. eodem.) Si autem modo operamur, hic est dies, hic est Christus: unde subdit: *Quandiu sum in mundo, lux sum mundi.* Ecce ipse est dies. Dies iste qui circuitu solis impletur, paucas horas habet; dies presentis Christi usque in consummationem sæculi extenditur: ipse enim dixit Matth. 28. „Ecce ego vobiscum sum usque in consummationem sæculi.“ Chrysolomus (hom. 55. & 56.) Quia vero sermonem quem dixerat, per opera credi fecit, subiungit Evangelista: *Hæc cum dixisset, expulit in terram, & fecit lutum ex sputo, & linxit lutum super oculos cæci.* Qui autem majores substantias de nihilo ad esse perduxit, multo magis oculos sine materia fecisset; sed voluit docere, seipsum esse creatorem, qui in principio usus est luto ad hominis formationem. Ideo autem non aqua uritur ad lutum faciendum, sed sputo, ut nihil scribatur fonti; sed dicitur quoniam virtus oris oculos aperuit, & plasmavit; & deinde ut non videatur eis, ex virtute terræ esse curatio, jusit lavari: unde sequitur: *Et dixit ei: Vade, & lava ad natatoriam Siloe, quod interpretatur missus:* ut dicitur quoniam non indigeo luto ad faciendos oculos. Et quia in Siloe erat virtus Christi, quæ omnia operabatur, propter hoc & interpretatio nobis Evangelista adjecit, dicens: *Quod interpretatur missus:* ut dicitur quoniam & illic Christus eum curavit. Sicut enim Apostolus dicit 2. Corinth. 10. quod „petra“ erat Christus, ita & Siloe spiritualis erat, cujus repentinus aquæ defluxus occulte insi-

gnat nobis Christi manifestationem præter omnem spem. Sed quare non statim eum fecit lavari, sed ad Siloe misit? Ut destrueretur Judæorum indevotio: convenienti enim erat omnes eum videre euntem, & lutum super oculos habentem. Et etiam volens ostendere, quoniam non alienus est à lege; & veteri testamento, mittit eum ad Siloe. Nunc autem esse timendum ne Silos sumeret hanc gloriam: multi enim lavantes ibi oculos, nullo tali beneficio sunt potiti. Et iterum ut discas cæci fidem, qui non contradixit, neque cogitavit apud seipsum: Lutum solet magis extricare multoties lavari in Siloe, & in nullo sum adjutus: si quæ virtutem haberet, præfens utique curasset. Sed simpliciter obedivit: unde sequitur: *Abiit ergo, & lavit, & venit videns.* Sic igitur manifestavit suam gloriam: non enim parva gloria est, ut æstimetur auctori creationis; ea enim quæ de majori est fides, quod minus est certificat. In universa autem creatione honorabilior est hominibus eorum autem quæ in nobis sunt membrorum honorabilior est oculis: hic enim corpus gubernat, hic ornatur visum; & quod sol est in orbem terrarum, hoc est oculus in corpore: unde superiorem locum sortitur, sicut in quodam regali loco collocatus. Theophylactus. Quidam tamen dicunt, quod lutum non fuit depositum, sed in oculos est conversum. Beda. Mystice autem postquam expulsus est de cordibus Judæorum, mox transiit ad Gentium populum. Præterire autem ejus, vel iter facere, est de cælis in terram descendere. Itaque videt cæcum, cum misericorditer respexit genus humanum Augustinus (ut supra.) Genus enim humanum est iste cæcus: hæc enim cæcitas contingit in primo homine per peccatum, de quo omnes originem duximus: cæcus est ergo à nativitate. Spiritus Dominus in terram, de saliva sua lutum fecit, quia Verbum caro factum est; & innoxius oculos cæci. Inunctus erat, & nondum videbat: quando enim inunxit, forte eum cæcamentum fecit. Mittit illum ad piscinam, quæ vocatur Siloe, quia baptizatus est in Christo, & tunc eum illuminavit. Pertinuit autem ad Evangelistam ut commendaret nobis nomen hujus piscinæ; & ait: *Quod interpretatur missus:* nisi enim ille fuisset missus, nemo nostrum esset ab iniquitate dimissus. Gregorius 8. Moral. (cap. 21. in nov. codd. 12.) Vel aliter. Per salvam sapor intimæ contemplationis accipitur, quæ ad os à capite defluit, quia de claritate conditoris adhuc in hac vita nos positus gustu revelationis tangit: unde Dominus salivam luto miscuit, & cæci nati oculos reparavit, quia superna gratia carnalem cognitionem nostram per admixtionem suæ contemplationis irradiat.

riam Deo, ut, sicut & ipsi, Christum diceret peccatorem: unde sequitur: *Nos scimus quia homo peccator est.* Chrysostomus (hom. 58.) Qualiter ergo non arguitis eum dicentem supra 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato? Alcinus.* Sed ille ut neque pateret calumniae, neque veritatem celaret, non dixit, Scio eum justum: nam sequitur: *Dicit ergo ille: Si peccator est, nescio.* Chrysostomus (hom. 57.) Qualiter qui dixit, *Quoniam Propheta est,* nunc dicit: *Si peccator est, nescio?* Numquid modo timuit cæcus? Abstulit: sed voluit Christum à rei testimonio & non à sua voce ab inculpatione, eripere, & suam responsionem facere fidedignam ab accepto beneficio: unde subdit: *Unum scio, quia cæcus cum essem, modo video:* quasi dicat: Nihil modo de hoc dico, utrum sit peccator, sed iterum dico quod manifeste novi. Quia igitur neque veritatem evertere quod factum est, ad priorum redirent sermones, rursus modum curationis inquirentes; sicut canes quidem venationem nunc huc, nunc illuc investigantes: unde sequitur: *Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? hoc est, numquid praestigio aliquo? Non enim dixerunt, Qualiter vidisti? sed qualiter aperuit oculos tibi? dantes occasionem detrahendi contra ejus operationem. Denec igitur res inquisitione indigebat, cæcus remisse loquebatur; quia vero jam viderat, audacter de reliquo eis loquitur: unde sequitur: *Respondit eis: Dixi vobis jam, & audistis; quid iterum vultis audire? quasi dicat: Non attenditis ad ea quae dicuntur: unde ultra non respondebo vobis inaniter interrogantibus, & non volentibus addiscere, sed cavillari quae dicuntur: unde sequitur: Numquid & vos vultis discipuli ejus fieri? Augustinus (tract. 44.) Quid est, Numquid & vos, nisi quia jam ego sum; numquid & vos vultis? Jam video, sed non invideo. Hæc loquebatur jam stomachans adversus duritiam Judæorum, & ex cæco videns, non ferens cæcos. Chrysostomus (hom. 57.) Itaque (1) forte quid est veritas, ita imbecille mendacium: nam veritas quidem & si despectos assumpserit, claros eos facit; vel ostendit; mendacium autem & si cum fortibus fuerit, imbecilles eos monstrat.**

Sequitur: *Maledixerunt ergo ei, & dixerunt: Tu discipulus ejus sis.* Augustinus (tract. 44.) Maledictum est, si cor discitias, non si verba perpendas. Tale maledictum super nos, & super filios nostros.

Sequitur: *Nos autem Moysi discipuli sumus.*

(1) *Nicolaï dilectus. Ita forte quid, &c.* (2) *P. Nicolai habet: Utinam sciretis quia Moysi locutus est Deus! Tunc sciretis, &c.* (3) *Al. Itane sequebamur servum, &c.* (4) *Al. desit exaudiret.*

nos scimus quia Moysi locutus est Deus. (2) Sed tunc sciretis, quia per Moysen praedictus est Deus; habetis enim Dominum dicentem supra 5. *Si crederitis Moysi, crederitis & mihi: de me enim ille scripsit.* (3) Itane sequimini servum, & dorsum ponitis contra Dominum? nam subdit: *Hunc autem nescimus unde sit.* Chrysostomus (hom. 57.) Ea quae per visum cognoscitis, auditu minorae estimatis; illa enim quae nosse vos dicitis, à progenitoribus audistis. Sed nonne fidedignior est qui certificavit quod à Deo venit per miracula, quae non solum audistis, sed vidistis? Unde sequitur: *Respondit ille homo, & dixit eis: In hoc enim mirabile est, quia vos nescitis unde sit, & aperuit oculos meos.* Ubique signum inducit, quia hoc depravare non poteramus, sed ab eo convincebantur: & quia dixerant quod homo peccator non potest talia signa facere, de cetero illorum assumit iudicium, propria verba eis in memoria reducens: unde subdit: *Scimus autem quia peccatores Deus non audit; quasi dicat: Opinio hæc mea & vestra communis est.* Augustinus (tract. 44.) Adhuc tamen unctus loquitur: nam & peccatores exaudit Deus. Si enim non (4) exaudiret, frustra publicanus diceret Luc. 18., Deus propitius ego mihi peccatori: "ex illa confessione meruit justificationem, quomodo ipse cæcus illuminationem. Theophylactus. Vel dicendum est, quoniam quod dictum est, Deum non exadire peccatores, hoc significat quod facere miracula Deus peccatoribus non concedit. Cum vero veniam implorat de commissis, translati sunt de gradu peccantium ad statum penitentium. Chrysostomus (hom. 57.) Et vide quod cum supra dixit, *Si peccator est, nescio,* non dubitans dixit: hic enim non solum à peccatis eum excusavit, sed valde Deo placentem ostendit: nam subdit: *Si quis Dei cultor est, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit.* Non enim sufficit Deum cognoscere, sed voluntatem ejus facere. Deinde exollit quod factum est, dicens: *A saeculo non est auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati? quasi dicat: Si contentissimi quosiam Deus peccatores non audit, hic autem miraculum fecit, & tale quale nullus hominum fecit; manifestum est virtutem qua hoc fecit, majorem esse, quam quae est secundum hominem virtus: unde subdit: *Nisi esset hic à Deo, non posset facere quiddam.* Augustinus (tract. 44.) Libere constant, veraciter. Hæc enim quae facta sunt à Domino, à quo fierent nisi à Deo? Aut quando à Discipulis talia fierent, nisi in eis De-*

minus habitaret? Chrysostomus (hom. 57.) Quia ergo veritatem (1) locutus, in nullo confusus est; quando maxime admirari eum oportebat, tunc eum condemnant: sequitur enim: *Respondent ei, & dixerunt ei: In peccatis natus es totus; & tu doces nos?* Augustinus (tract. 44.) Quid est totus? Cum oculis clausis. Sed qui aperuit oculos, salva & totum. Chrysostomus (hom. 57.) Vel dicunt, *Totus; ac si dicant: A prima ætate in peccatis es.* Hic igitur ejus cecitatem exprobrant, ostendentes quod propter peccata factus est cæcus; quod rationem non habebat. Donec ergo expectabant eum negaturum esse, fidedignum esse putabant; sed nunc ejiciunt: unde sequitur: *Et ejecerunt eum foras.* Augustinus (ut supra.) Ipsi illum magistrum fecerant, ipsi autem discerent toties interrogaverunt, & ingrati docentem projecerunt. Beda. Solet enim majorum consuetudo à minoribus aliquid discere dedignari.

(e) Chrysostomus (hom. 58.) Qui propter veritatem, & Christi confessionem (2) injuria opprimuntur, hi maxime honorantur; quod in cæco factum est: ejecerunt enim eum ex templo Judæi, & invenit eum Dominus templi, & eum suscepit sicut agnoscit athletam multum laborantem, (3) & coronavit: unde dicitur: *Audivit Jesus quia ejecerunt eum foras, & cum invenisset eum, dixit ei: Tu credis in Filium Dei? Offendit autem Evangelista quoniam propter hoc venit Jesus ut ei loqueretur. Interrogat autem non ignorans, sed volens seipsum notum facere, & ostendens quoniam multum appetiatur ejus fidem; quasi dicat: Plebs conviciata est mihi, sed nulla mihi est cura illorum: unius cura est ut tu credas. Melior est faciens voluntatem Dei, quam decies mille iniqui. Hieronimus 7. de Trin. (circ. finem) Si autem sola Christi qualicumque confessio fidei esset consummatio, dictum fuisset, Tu credis in Christum? Sed quia hæreticis pene omnibus hoc nomen in ore esset futurum ut Christum confiterentur, & Filium tamen negarent, id quod proprium Christo est, ad fidem posuitur, id est ut credatur in Dei Filium. Credidisse autem in Dei Filium quid proficit, si credatur in creaturam, cum à nobis fides in Christo non creaturæ Dei, sed Filii Dei postuleretur? Chrysostomus (hom. 58.) Nondum autem cæcus Christum noverat, cæcus enim erat antequam veniret ad Christum, & post curationem à Judæis circum traheretur: unde sequitur: *Respondit illi, & dixit: Quis est, Domine?* S. Th. Op. Tom. IX.*

(1) *Al. locutus est, in nullo confessus est, &c.* (2) *Al. injuriam opprimunt.* (3) *Legit Nicolai & coronatum.* (4) *Al. nondum dixit.* (5) *Al. omittitur quoniam.* (6) *Al. per hoc igitur ejus divinam virtutem ostendens, & verbo opus adjungens.*

Ex edit. P. Nicol. (2) Ut in Glossa refertur, sed in Bedæ Commentario non occurrat.

ne, ut credam in eum: Desiderantis, & valde inquerentis animæ verbum est. Pro quo tot dilapidavit, hunc ignorat, ut discas in eo veritatis amorem. (4) Non autem dixit ei Dominus, Ego sum qui curavi te; sed medicæ adhuc loquitur: unde sequitur: *Et vidisti eum.* Theophylactus. Hoc autem dicit, ut reducat ei in memoria familiaritatem, & quia ab ipso virtutem videndi acceperat. Attende autem, (5) quoniam qui loquebatur, ex Maria natus est, & ipse idem est Dei Filius, non alius, & alius secundum errorem Nestoriani: unde sequitur: *Et qui loquitur tecum, ipse est.* Augustinus (tract. 44.) Modo lavat faciem cordis ejus. Denique jam facie lava cordis, & mundata conscientia, agnoscit illum non Filium hominis tantum, quod ante crederat, sed jam Filium Dei; qui carnem susceperat: unde sequitur: *Et ille ait: Credo, Domine. Parum est credere; vis videre qualem credat? Et procedens adoravit eum.* Beda (a) In quo postquam sumere exemplum, ut non erecta cervice quis Dominum roget; sed supplex in terram prostratus ejus misericordiam impleret. Chrysostomus (hom. 58.) Per (6) hoc igitur ejus divinam virtutem ostendit, verbo opus adjungens. Dominus autem illum ferventem circa fidem fecit, & eos qui eum sequebantur, erexit: unde sequitur: *Et dixit eis Jesus: In judicium ego in hunc mundum veni.* Augustinus (ubi supra.) Dies enim erat inter lucem & tenebras discurrens. Recte autem subditur: *Ut qui non vident, videant:* quia de tenebris liberat. Sed quid est quod sequitur, *Et qui vident, cæci fiant?* Audi quod sequitur: commoti sunt enim pharisæi quidam ex verbis istis: unde sequitur: *Et audierunt quidam ex pharisæis qui cum ipso erant, & dixerunt ei: Numquid & nos cæci sumus? Hoc enim eos movebat, Et qui vident, cæci fiant.* Sequitur: *Dixit ergo ei Jesus: Si cæci essetis, non haberetis peccatum; id est, si vos cæcos diceretis, & ad medicum recurreretis. Nunc vero quia dicitis, Videmus, peccatum vestrum manet quia enim dicendo, Videmus, medicum non queritis, in cæcitate vestra manebitis. Hoc ergo quod paulo ante dixit: *Ego veni, ut qui non vident, videant;* id est, qui se non videre confitentur, & medicum querunt, ut videant; & qui vident cæci fiant; id est, qui se putant videre, & medicum non querunt, in sua cæcitate permaneant. Ergo istam discretionem voluit judicium, eum ait: *In judicium veni in hunc mundum:* Non illud judicium jam intravit*

p 2 man-

mundo quo de vivis, & mortuis in fine sæculi judicabit. *Chrysostomus* (ut supra.) Vel aliter. In iudicium dixit, idest in majus supplicium, ostendens quoniam qui condemnaverunt eum, ipsi sunt, qui condemnati sunt. Quod autem dicit, *Ut qui non vident videant, & qui vident cæci fiant*, idem est quod paulus dicit Rom. 9. quod „ Gen- tes quæ non quærebant justitiam, invenerunt justitiam, quæ est ex fide Christi; Israel autem persequens legem justitiæ, in legem justitiæ, non pervenit. *Theophylactus*. Quasi dicat: Ecce qui a nativitate non viderat, jam videt (1) anima, & corpore; qui vero videre videntur, excæcati sunt intellectu. *Chrysostomus* (hom. 58.) Sunt enim duæ visiones, & duæ cæcitates, scilicet sensibilis, & intellectualis. Illi autem ad sensibilia (2) inhiabant solum, & de sensibili solum verecundabantur cæcitate: unde ostendit eis quod melius esset eos esse cæcos quam sic videntes; propter quod dicit: *Si cæci essetis, non ha-*

beretis peccatum, quia tolerabilis fieret vobis supplicium. Sed nunc dicitis, quia videtis, Theophylactus. Non considerantes factum in cæco miraculum, non estis digni venia, quasi ex visis miraculis ad fidem non attracti. *Chrysostomus* (ut supra.) Hoc igitur quod æstimabant esse magnam laudem, ostendit quod eis fert supplicium; & simul consolatus est eum qui a nativitate fuerat cæcus de corporali cæcitate. Non autem sine causa Evangelista dicit, quod *audierunt hoc quidam ex pharisæis qui cum ipso erant*; sed ut rememoretur quoniam isti illi erant qui prius resisterant Christo, deinde eum lapidare voluerunt. Erant enim quidam superficie tenus sequentes, & facile in contrarium transmutabantur. *Theophylactus*. Vel aliter. *Si cæci essetis*, idest infœci Scripturarum, nequam tan grande vobis peccatum incurberet, tamquam ignorantia peccantibus: nunc vero quia prudentes vos, atque legisperitos asseritis, per vos ipsos condemnabiles estis.

(1) *Al.* anima in corpore. *Nicolai* in anima, & in corpore. (2) *Al.* inhiant.

CAPUT X.

(a) **A**men amen dico vobis: qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro; qui autem intrat per ostium, pastor est ovium. Huic ostiarum aperit, & oves vocem ejus audiunt. Et proprias oves vocat nominationem, & educit eas. Et cum proprias oves emisserit, ante eas vadit; & oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus. Alienum autem non sequuntur, sed effugiunt ab eo, quia non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit eis Jesus; illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis.

(b) Dixit ergo eis iterum Jesus: Amen amen dico vobis, quia ego sum ostium ovium. Omnes autem quotquot venerunt, fures sunt, & latrones; sed non audierunt eos oves. Ego sum ostium. Per me si quis introierit, salvabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inveniet. Fur non venit, nisi ut furetur, & mactet, & perdat. Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.

(c) Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius autem, & qui non est pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit; & lupus rapit, & dispergit oves. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ovibus.

(d) Ego sum pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ. Sicut novit me Pater, & ego agnosco Patrem, & animam meam pono pro ovibus meis. Et alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovile, & alias oportet me adducere; & vocem meam audient, & fiet unum ovile, & unus pastor. Propterea me Pater diligit, quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me; sed ego pono eam a meipso. Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a Patre meo. Disensio iterum facta est inter Judæos propter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis: Dæmonium habet, & insanit. Quid eum auditis? Alii dicebant: Hæc verba non sunt dæmonium habentis. Numquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire?

(e) Facta sunt autem encarnia in Hierosolymis, & hiems erat; & ambulabat Jesus in templo in porticu Salomonis. Circumdederunt ergo eum Judæi, & dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam. Respondit eis Jesus: Loquor vobis, & non creditis. Opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis. Oves meæ

vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus est; & nemo potest rapere de manu Patris mei. Ego, & Pater unum sumus.

(f) Sustulerunt ergo lapides Judæi, ut lapidarent eum. Respondit eis Jesus: Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo. Propter quod eorum opus me lapidatis? Respondent ergo Judæi: de bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia, & quia tu, homo cum sis, facis te ipsum Deum. Respondit eis Jesus: Nonne scriptum est in lege vestra: Quia ego dixi, Dii estis? Si illos dixit Deos ad quos sermo Dei factus est, & non potest solvi Scriptura; quem Pater sanctificavit, & misit in mundum, vos dicitis, Quia blasphemias, quia dixi, Filius Dei sum? Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi; si autem facio, est mihi non vultis credere, operibus credite; ut cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.

(g) Quærebant ergo eum apprehendere, & exivit de manibus eorum. Et abiit iterum trans Jordanem in eum locum ubi erat Joannes baptizans primum, & mansit illic. Et multi venerunt ad eum, & dicebant, quia Joannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quæcumque dixit Joannes de hoc, vera erant; & multi crederunt in eum.

(a) **C**hrystomus (homil. 58.) Quia Dominus de cæcitate Judæorum disputaverat, ne dicant: Non est ex nostra cæcitate quod ad te non accedimus, sed a te avernimur, ut erroneum fugientes: vult ostendere quod non est erroneus, sed pastor, ponens signa latronis, & pastoris. Et primo ostendit quis est erroneus, & fur, dicens: *Amen amen dico vobis: qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro.* Hic autem & eos qui ante eum fuerunt, occulte insinuat, & eos qui post eum futuri sunt, Antichristum, & pseudocristos. Ostium autem Scripturas vocavit: hæc enim Dei cognitionem aperit, hæc oves custodiunt, & lupos supervenire non permittunt, hæreticis introitum præcludentes. Qui ergo non Scripturas vitur, sed aliunde ascendit, hoc est aliam sibi, & non legitimam viam facit, hic fur est. Dicit autem, *Ascendit*, & non intrat, ad similitudinem furis maceriam transcendere volentis, & periculose omnia agentis. Dicens autem, *Aliunde*, etiam scribas occulte insinuat, qui doceant Mandata, & doctrinas hominum, & legem prævaricabuntur. Si autem infra seipsum ostium dicit, non oportet turbari: etenim pastorem seipsum, & ovem differenter prædicat: quia enim adducit nos Patri, ostium se dicit; quia vero procurat, pastorem. *Augustinus* (tract. 45.) Vel aliter. Multi sunt, qui secundam quamdam vitam hujus consuetudinem dicuntur boni homines, qui ea quæ in lege mandata sunt quasi observant, & Christiani non sunt, & plerumque se jactant sicut pharisæi: *Numquid & nos cæci sumus?* Quia vero omnia ista quæ faciunt, & nesciunt ad quem finem referant, inaniter faciunt, Dominus de grege suo, & ostio quo intratur ad ovile, similitudinem po-

suit, dicens: *Amen amen dico vobis: qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro.* Dicant ergo Pagani, vel Judæi, vel Hæretici, Bene vivimus: si per ostium non intrant, quid eis prodest? Ad hoc enim debet unicuique prodesse bene vivere, ut detur illi semper vivere: quia nec bene vivere dicendi sunt qui finem bene vivendi vel cæcitate nesciunt, vel inflatione contemnunt. Non est autem cuiquam spes vera semper vivendi, nisi cognoscat vitam, quod est Christus, & per hanc januam intret in ovile. Quicumque ergo vult intrare ad ovile, per ostium intret: non solum Christum prædicet, sed Christi gloriam quærat, non suam. Humilis autem janua est Christus: qui intiat per hanc januam, oportet humilem esse, ut sano capite possit intrare. Qui autem se non humiliat, sed extollit, per maceriam vult ascendere; ideo exaltatur, ut cadat. Quærent ergo plerumque tales homines etiam persuadere hominibus ut bene vivant, & Christiani non sint: per aliam partem volunt ascendere, & rapere, & occidere. Tales ergo fures sunt, quia quod alienum est, suam dicunt; latrones (1) quia quod furantur occidunt. *Chrysostomus* (homil. 58.) Vidisti qualiter descripsit latronem: intrare & pastoris distinctionem: sequitur enim: *Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium.* *Augustinus* de Verb. Dom. (serm. 49.) Intrat per ostium qui intrat per Christum, qui imitatur passionem Christi, qui cognoscit humilitatem Christi; ut cum Deus factus sit homo pro nobis, cognoscat se homo non esse Deum, sed hominem. Qui enim vult Deus videri, cum sit homo, non imitatur illum qui cum Deus esset, homo factus est. Tibi autem non dicitur, Esto aliquid minus quam es; sed, Agnosce quid es.

(1) *Al.* quia non furantur.